

Δ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Οι μαθητές της Α΄, Β΄ Λυκείου που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα της «Βουλής των Εφήβων», αφιέρωσαν ένα μεγάλο μέρος των προβληματισμών τους σε θέματα κοινωνικού προβληματισμού.

Το μεγαλύτερο μέρος του ενδιαφέροντος των μαθητών επικεντρώθηκε στο πρόβλημα των διαπροσωπικών σχέσεων και ιδιαίτερα στο χάσμα των γενεών.

Η βασική ανησυχία των νέων εστιάζεται στην άρνηση των μεγάλων να κατανοήσουν τα προβλήματά τους, με αποτέλεσμα την καθολική τους αντίδραση στην προσπάθειά τους να δηλώσουν την παρουσία τους.

Στην κλίμακα του ενδιαφέροντος ακολουθεί ο ρατσισμός και ο κοινωνικός αποκλεισμός που έχει ως θύματα, κυρίως, τους οικονομικούς μετανάστες και τους πολιτικούς πρόσφυγες.

Επίσης, το ενδιαφέρον τους επικεντρώνεται στα ακόλουθα θέματα:

Στα ναρκωτικά και στην αδυναμία αντιμετώπισής τους από το κράτος. Στη βία, την διαφθορά και την αύξηση της νεανικής, κυρίως, εγκληματικότητας.

Ακολουθούν η ανεργία, η έντονη ανησυχία των νέων για την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Στο πλαίσιο αυτό οι νέοι προτείνουν την ίδρυση Κέντρων συμβουλευτικής και τη στελέχωση των σχολείων με Συμβούλους Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Ως προς την οικογένεια οι νέοι πιστεύουν, ότι ο θεσμός έχει να δώσει πολλά εφόδια στα παιδιά αρκεί οι γονείς να αναπτύξουν μηχανισμούς κατανόησης.

Στο δημογραφικό πρόβλημα. Σε μικρότερα ποσοστά αναφέρονται τα προβλήματα αγωγής υγείας και στο αίτημα να εισαχθεί το μάθημα της σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία. Στις μεταφορές με επίκεντρο τα τροχαία ατυχήματα, στον επαγγελματικό προσανατολισμό, στη ζωοφιλία, στην ανάγκη καλλιέργειας ζωοφιλικής συνείδησης.

1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

α. Επιστημάνσεις

– Η Ελλάδα αντιμετωπίζει πρόβλημα υπογεννητικότητας.

– Αυξήθηκε ο αριθμός των μονογονεϊκών οικογενειών.

Αίτια: Εξωτερική μετανάστευση για δουλειά ή σπουδές.

- Έλλειψη προστασίας της μητρότητας.
 - Διάδοση μέσω αντισύλληψης.
 - Κρίση θεσμού οικογένειας, αστικοποιημένος τρόπος ζωής, χειραφέτηση γυναίκας.
 - Οι νέοι φοβούνται τις ευθύνες της οικογένειας.
 - Ανεργία, χαμηλοί μισθοί.
 - Υιοθέτηση ξένων προτύπων.
 - Η συμμετοχή της γυναίκας στη παραγωγή.
 - Μακροχρόνια αδιαφορία του κράτους.
 - Έλλειψη ελεύθερου χρόνου, εργασιομανία.
 - Υψηλοί επαγγελματικοί στόχοι.
 - Καταναλωτισμός, κυνήγι χρήματος, ατομικές σταδιοδρομίες.
 - Αυξανόμενος αριθμός των διαζυγίων, ο αυξανόμενος αριθμός των αγάμων.
 - Στεγαστικό πρόβλημα.
 - Ανασφάλεια, αβεβαιότητα για το μέλλον.
 - Έλεγχοι γεννήσεων, προγράμματα οικογενειακού προγραμματισμού.
 - Μείωση επιδομάτων πολυτέκνων.
 - Συμβάσεις ατεκνίας με εργοδότες.
- Συνέπειες:* Αντιστροφή πληθυσμιακής πυραμίδας (μείωση νεανικού πληθυσμού, αύξηση ηλικιωμένων).
- Ερήμωση υπαίθρου, μείωση αγροτικού πληθυσμού, κλείσιμο σχολείων της επαρχίας.
 - Κοινωνική και πολιτιστική υποβάθμιση.
 - Οικονομική αποδυνάμωση της χώρας μας.
 - Επιβάρυνση των ασφαλιστικών ταμείων.
 - Μείωση εργατικού δυναμικού.
 - Κινδυνεύουν οι παραμεθόριες περιοχές και τα ακριτικά νησιά μας.

β. Προτάσεις

- Ενημέρωση του λαού για το πρόβλημα. Προβολή του θέματος από ΜΜΕ.
- Κίνητρα: ηθική και οικονομική ενίσχυση για κάθε ζευγάρι που κάνει τρίτο παιδί και για τους πολυτέκνους (επιδόματα, σύνταξη, κατοικία, φοροαπαλλαγές, δωρεάν περίθαλψη, χαμηλότοκα δάνεια).
- Αύξηση επιδομάτων πολυτέκνων.
 - Ολοήμερα σχολεία σε όλη την Ελλάδα.
 - Παροχή κινήτρων στους εργοδότες.
 - Παλιννόστηση Ελλήνων μεταναστών-προσφύγων, απόδοση ελληνικής ιθαγένειας στους μετανάστες, καταπολέμηση της ανεργίας.
 - Προστασία των ανύπαντρων μητέρων.
 - Σεμινάρια στα νέα ζευγάρια από ειδικούς ψυχολόγους.
 - Περισσότεροι βρεφονηπιακοί-παιδικοί σταθμοί: πρωϊνό-απογευματινό ωράριο λειτουργίας, δωρεάν σίτιση.
 - Υποστήριξη κατά προτεραιότητα του θεσμού της οικογένειας.
 - Προστασία της μητρότητας, της παιδικής ηλικίας.
 - Ισόβια χρηματοδότηση των πολύτεκνων οικογενειών.
 - Ευνοϊκό σύστημα εισαγωγής σε ΑΕΙ / ΤΕΙ για τα παιδιά των πολυτέκνων και των ανύπαντρων μητέρων (3% επί των εισακτέων).

- Συμβουλευτικά γραφεία στήριξης πολύτεκνων μητέρων.
- Οικονομικά κίνητρα στα νέα ζευγάρια για να αποκτήσουν παιδί.
- Ενημέρωση στα σχολεία για τους κινδύνους και τις συνέπειες των αμβλώσεων.
- Αποκέντρωση.
- Αύξηση οικογενειακών επιδομάτων, επιδομάτων παιδιού.
- Άδεια μετ' αποδοχών πριν και μετά τον τοκετό για ένα χρόνο και στις εργαζόμενες στον ιδιωτικό τομέα.
- Επιδόματα για δυνατότητα φύλαξης των παιδιών στο σπίτι.
- Επιμήκυνση του χρόνου γονικής άδειας για τις ανύπαντρες μητέρες.
- Σύνταξη για τις μητέρες-νοικοκυρές.
- Υποτροφίες στα παιδιά πολυτέκνων και ανύπαντρων μητέρων.
- Να αναλάβει η πολιτεία το κόστος των εξωσωματικών γονιμοποιήσεων.
- Μείωση τιμολογίων ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ στις πολύτεκνες οικογένειες.
- Επέκταση Επιδομάτων Εργασίας στους πολύτεκνους.
- Μειωμένο ωράριο εργασίας στην εργαζόμενη μητέρα για έξι χρόνια.
- Να διαφωτίζονται οι μαθητές στα σχολεία για το πρόβλημα της υπογεννητικότητας και τις αρνητικές συνέπειές της για τη χώρα.
- Διπλασιασμός επιδόματος στο 3ο και 4ο παιδί.
- Μείωση ή και κατάργηση του φόρου εισοδήματος των πολυτέκνων και των άγαμων μητέρων.
- Οικονομική στήριξη περιοχών ανατολικού Αιγαίου και Θράκης.
- Σύσταση κεντρικού φορέα (υφυπουργείου) με αρμοδιότητα να συντονίζει τα θέματα δημογραφικής πολιτικής σε άμεση συνεργασία με τη μόνιμη διακομματική Επιτροπή της Βουλής.
- Σύσταση Εθνικού Συμβουλίου Οικογένειας και Πληθυσμού υπό την εποπτεία του Προέδρου της Δημοκρατίας.
- Οικόπεδα-εκτάσεις Δημοσίου και Εκκλησίας για κατασκευή κατοικιών.
- Τροποποίηση νόμων που αφορούν την υιοθεσία παιδιών.
- Κάλυψη εξόδων για τεχνητή γονιμοποίηση από τα ασφαλιστικά Ταμεία.

2. ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

α. *Επισημάνσεις*

- Παγκόσμιο, διαχρονικό φαινόμενο.
 - Εμφανίζεται ως φυλετικός, κοινωνικός, θρησκευτικός, εθνικός, πολιτικός, πολιτισμικός, ταξικός, αποικιακός, αντικομμουνιστικός· επίσης, διαχωρίζονται οι άνθρωποι ανάλογα με τις σωματικές τους ιδιαιτερότητες, το επάγγελμα, το οικονομικό τους επίπεδο.
- Θύματα: Οι μειονότητες, μετανάστες, οι αλλοδαποί – κυρίως οι Αλβανοί.
- Τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
 - Οι ναρκομανείς, οι ομοφυλόφιλοι, οι φορείς του AIDS.
 - Οι πρώην φυλακισμένοι.
 - Οι γυναίκες στην επαρχία, οι άγαμες μητέρες.
 - Οι τσιγγάνοι, τα παιδιά των φαναριών.

- Οι αναλφάβητοι.
 - Οι επαρχιώτες, οι εργάτες, οι φτωχοί.
- Αιτίες:
- Το εκπαιδευτικό σύστημα που καλλιεργεί προκαταλήψεις και αρνητικά στερεότυπα.
 - Οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα, επεκτατικές βλέψεις των κρατών.
 - Έλλειψη παιδείας.
 - Εθνικισμός, φανατισμός.
 - Κρίση αξιών.
 - Επιβολή ρατσιστικής νοοτροπίας από οικογένεια, σχολείο, ΜΜΕ.
 - Κοινωνικές ανισότητες.
 - Ανεργία.
- Συνέπειες: Περιθωριοποίηση, εκμετάλλευση, αδικία.
- Κοινωνικές ανισότητες, κοινωνικός αποκλεισμός.
 - Μίσος, βία, εγκληματικότητα.
 - Έξαρση ξενοφοβίας.
 - Ανασφάλεια, αντικοινωνικότητα.
 - Πολιτική, ηθική, οικονομική κρίση.
 - Φυσική εξόντωση.
 - Γκετοποίηση.
 - Παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
 - Πολιτισμική οπισθοδρόμηση, ηθική κατάπτωση, διάλυση κοινωνικής συνοχής.
 - Ο κοινωνικός ρατσισμός καλλιεργείται και στα σχολεία. Οι μαθητές αποδίδουν αρνητικούς χαρακτηρισμούς και περιθωριοποιούν συμμαθητές τους (Αλβανούς, Ρωσοπόντιους, τσιγγάνους). Οι καθηγητές δεν αντιδρούν· πολλές φορές και οι ίδιοι (οι καθηγητές) έχουν ρατσιστική συμπεριφορά.

β. Προτάσεις

- Ειδικά σεμινάρια σε μαθητές και πολίτες από κοινωνικούς λειτουργούς και κοινωνιολόγους.
- Οικονομική στήριξη μεταναστών.
- Πολιτιστικές, αντιρατσιστικές εκδηλώσεις.
- Ενεργοποίηση πνευματικών ανθρώπων.
- Κυρώσεις στα κράτη που εφαρμόζουν διακρίσεις.
- Ενίσχυση διεθνών οργανισμών.
- Εκδημοκρατισμός.
- Διακρατική αντιμετώπιση του δουλεμπορίου.
- Παροχή ανθρωπιστικής παιδείας, κοινωνική πολιτική, εδραίωση δημοκρατικών θεσμών, αποδέσμευση από πάθη, προκαταλήψεις, στερεότυπα, συμφέροντα.
- Οικογένεια, σχολείο, ΜΜΕ, κράτος και διεθνής κοινότητα να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση του νεοναζισμού.
- Πρόγραμμα ταχείας ένταξης και αποκατάστασης των μεταναστών.
- Ανάπτυξη διεθνών σχέσεων.
- Παροχή ασφάλισης, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στους μετανάστες.

- Αμερόληπτη αντιμετώπιση των μεταναστών από τις Δημόσιες Υπηρεσίες.
- Μόρφωση στους μετανάστες και στα παιδιά τους.
- Ανατροπή αυταρχικών καθεστώτων.
- Πορείες, διαμαρτυρίες, ψηφίσματα, συναυλίες, συζητήσεις για την αντιμετώπιση του φαινομένου.
- Αδελφοποίηση πόλεων διαφορετικών κρατών.
- Σχολικά βιβλία αντιρατσιστικού περιεχομένου.
- Κρατικά δάνεια στους μετανάστες.
- Δημιουργία τοπικών αντιρατσιστικών οργανώσεων.
- Κοινωνική μέριμνα για ένταξη πρώην χρηστών, πρώην φυλακισμένων, ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Ενίσχυση της UNICEF και των διεθνών οργανισμών.
- Εκσυγχρονισμός νομοθεσίας.
- Ενεργοποίηση ΟΗΕ.
- Έκδοση οδηγίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά του ρατσισμού.
- Μέτρα ανάπτυξης υπανάπτυκτων χωρών.
- Διάλυση φασιστικών ομάδων.
- Εξάλειψη του αναλφαβητισμού.
- Χορήγηση πράσινης κάρτας σε όσους πληρούν τις προϋποθέσεις.
- Απαγόρευση της δράσης ρατσιστικών οργανώσεων.
- Κοινωνική πολιτική για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Καταπολέμηση ανεργίας και φτώχειας.
- Συμμετοχή των αλλοδαπών στις δημοτικές εκλογές.
- Γραφεία ευρέσεως εργασίας αλλοδαπών.
- Ιδιαίτερη προσοχή στην παρουσίαση ρεπορτάζ που αφορούν περιπτώσεις ρατσιστικών εκδηλώσεων.
- Προβολή αντιρατσιστικών προτύπων μέσω του κινηματογράφου και της λογοτεχνίας.
- Να απαιτούνται λιγότερα χρήματα για τη χορήγηση αδειών παραμονής των αλλοδαπών.
- Έφηβοι βουλευτές να κάνουν εκπομπή στην TV με θέμα το ρατσισμό.
- Να τοποθετήσουμε τους εαυτούς μας στη θέση των άλλων, ώστε να γίνουμε δικαιότεροι.
- Χάρτα δικαιωμάτων των μειονοτικών ομάδων.
- Εμπάργκο στις χώρες που εφαρμόζουν φυλετικές διακρίσεις.
- Κέντρα υποδοχής μεταναστών.
- Δημιουργία ειδικών τμημάτων εκμάθησης-γνωριμίας του ελληνικού πολιτισμού για ανήλικους και ενήλικες μετανάστες.
- Ειδικά κέντρα συγκέντρωσης των εγκαταλελειμμένων στους δρόμους παιδιών των μεταναστών.
- Το κράτος να χορηγεί δωρεάν ηλεκτρονικούς υπολογιστές σε άτομα με ειδικές ανάγκες, ώστε να ενημερώνονται για όλους τους τομείς της σύγχρονης ζωής.
- Τα άτομα με νοητική καθυστέρηση να απασχολούνται σε ειδικά κέντρα.
- Να γίνονται αποδεκτά στα σχολεία τσιγγανόπουλα, παιδιά μεταναστών.
- Καταπολέμηση αναλφαβητισμού των τσιγγάνων.
- Να δημιουργηθούν οργανωμένοι καταυλισμοί, ώστε να αποφευχθεί η «γκετοποίηση».

- Να υιοθετηθούν τα ορφανά και τα παιδιά των φαναριών από τα χωριά SOS.
- Οι αποφυλακισμένοι να εργάζονται για ένα ορισμένο διάστημα σε θέσεις του Δημοσίου.
- Όχι στις επιχειρήσεις «σκούπα».
- Ρύθμιση εξωτερικών χρεών των φτωχών χωρών.
- Δημιουργία ειδικών υπηρεσιών καταγραφής των αλλοδαπών και ελέγχου των στοιχείων τους.
- Κοινωνικοί λειτουργοί, παιδοψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι, ψυχολόγοι σε όλα τα σχολεία όλων των βαθμίδων εκπ/σης.
- Η πολυπολιτισμική παιδεία είναι υποχρέωση του κράτους.
- Προβολή του πολιτισμού των λαών, των οποίων μειονότητες διαβιούν στη χώρα μας, με τα φροντίδα του ΥΠΕΠΘ και ΥΠΠΟ.
- Δράσεις για το ρατσισμό στα Γυμνάσια και Λύκεια της χώρας υπό την αιγίδα του ΥΠΕΠΘ.
- Οι μετανάστες να αξιοποιηθούν στα Προγράμματα της ΕΕ.
- Προστασία και φροντίδα για τους Μουσουλμάνους της Ανατ. Θράκης.
- Δημιουργία περισσότερων διαπολιτισμικών σχολείων.
- Ιδρύματα για κακοποιημένα, άστεγα, ορφανά παιδιά.
- Εξάλειψη από τα βιβλία της Ιστορίας των ρατσιστικών ή εθνικιστικών στερεοτύπων.
- Αντιμετώπιση κοινωνικο-οικονομικο-πολιτικών προβλημάτων που γεννούν το ρατσισμό.
- Δημιουργία κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης.
- Αναγνώριση πτυχίων μεταναστών.
- Νομιμοποίηση γάμου ομοφυλόφιλων.
- Εισαγωγή ειδικών μαθημάτων για άτομα με ειδικές ανάγκες. Ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης και νομική κάλυψη σε περίπτωση που κάποιος εργοδότης τους αρνηθεί την πρόσληψη.
- Κρατική μέριμνα για τους άστεγους.
- Περισσότερα σχολεία για άτομα με ειδικές ανάγκες (και στην επαρχία). Δυνατότητα μεταφοράς στο σχολείο. Παράδοση μαθημάτων «κατ' οίκον».
- Όχι στον κοντόφθαλμο υπερπατριωτισμό.
- Όχι χωριστά σχολεία. Συνύπαρξη όλων των παιδιών.

3. ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

α. *Επισημάνσεις*

- Το κυνήγι πλούτου, δόξας, δύναμης, ηδονής έχει παραγκωνίσει την ανθρωπιά.
- Η ανάπτυξη της τεχνολογίας είχε ως αρνητικό αποτέλεσμα τη μηχανοποίηση του ανθρώπου· χάνεται η εσωτερική καλλιέργεια.
- Η ηθική τείνει να εκλείψει. Υποβάθμιση θεσμών, αξιών, πνευματικών προτύπων.
- Κυριαρχεί το βόλεμα, η καλοπέραση, ο ατομικισμός.
- Θεοποίηση του «εγώ», απομάκρυνση από τη φύση.

- Οι γιαγιάδες και οι παππούδες κατοικούν στους οίκους ευγηρίας, ξεχασμένοι από παιδιά και εγγόνια.
- Θριαμβεύει ο καταναλωτισμός.
- Χάθηκε η ανθρώπινη επικοινωνία, η αλληλοβοήθεια, το ανυστερόβουλο ενδιαφέρον.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται χωρίς συνέπειες.
- Άνθρωποι χρησιμοποιούνται ως πειράματα για «το καλό της επιστήμης».
- Εξαίρεση στον κανόνα της απανθρωπιάς οι «Γιατροί χωρίς σύνορα», οι δωρητές οργάνων, η UNICEF κ.λπ.

β. Προτάσεις

- Η Εκκλησία να προτρέπει τους πιστούς να γίνονται δωρητές οργάνων.
- Οικονομική ενίσχυση των «Γιατρών χωρίς σύνορα».
- Ευθύνη των κρατών η διασφάλιση και ο σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων.
- Ιδιαίτερη προσοχή στους ηλικιωμένους και στα άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Αγάπη, ανιδιοτέλεια, υπερίσχυση κοινωνικού συμφέροντος, σεβασμός στον άνθρωπο και στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια.
- Αλληλεγγύη σε όσους διώκονται για τις ανθρωπιστικές ιδέες τους.
- Ανθρωπιστική παιδεία. Καλλιέργεια κριτικής σκέψης.
- Ειδική νομοθεσία για συμμετοχή σε πειράματα, ενημέρωση από ΜΜΕ για το θέμα, ίδρυση οργανώσεων για περιφρούρηση της ανθρώπινης ζωής, διεθνής συνεργασία για συντονισμένες ενέργειες.
- Δικλείδες ασφαλείας, ώστε να χρησιμοποιούνται υπέρ του ανθρώπου τα διάφορα τεχνολογικά, επιστημονικά επιτεύγματα (π.χ. κλωνοποίηση).
- Εγρήγορση των πνευματικών ανθρώπων.
- Καταπολέμηση πείνας, εξαθλίωσης, ασθενειών.
- Κοινωνική πολιτική, κράτος Δικαίου και Πρόνοιας.

4. ΥΓΕΙΑ - ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ

α. Επισημάνσεις

- Απαράδεκτο το σύστημα υγείας στη χώρα μας (Φακελάκια, ιδιωτικοποίηση, ελλιπής εξοπλισμός νοσοκομείων, απαράδεκτη συμπεριφορά νοσηλευτικού προσωπικού).
- Τα νοσοκομεία κτίζονται προεκλογικά και εγκαταλείπονται μετεκλογικά.
- Η περίθαλψη είναι ανύπαρκτη σε πολλές νησιωτικές περιοχές. Εγκατάλειψη ακριτικών περιοχών.
- Απουσία σχολικών γιατρών.
- Στα κέντρα υγείας δεν υπάρχουν έμπειροι γιατροί.
- Σκανδαλώδης η ύπαρξη ιδιωτικών ιατρείων από καθηγητές ΑΕΙ.
- Υπάρχουν και οι φωτεινές εξαιρέσεις: ομάδες γιατρών που προάγουν την επιστήμη και προσφέρουν τις ανιδιοτελείς τους υπηρεσίες.
- Έλλειψη ψυχιατρικών κλινικών.
- Τα Κέντρα Υγείας υπολειτουργούν. Ελλείψεις σε υποδομή και προσωπικό.

Ελάχιστα τα ασθενοφόρα.

- Απουσία θαλάμων υποδοχής επειγόντων περιστατικών.
- Χαμηλοί μισθοί γιατρών-νοσηλευτών.
- Αναμονή ασθενών σε λίστες εξωτερικών ιατρείων ακόμα και για σοβαρές ασθένειες.
- Προβλήματα για τα άτομα που χρειάζονται συνεχείς μεταγγίσεις αίματος.
- Η έλλειψη γιατρών ενόσω υπάρχουν άνεργοι γιατροί και η παρουσία ράντζων, όταν νεόκτιστα νοσοκομεία δεν λειτουργούν, είναι ευθύνη της πολιτείας.
- Ρατσισμός στην υγεία: οι εύποροι τυγχάνουν καλύτερης νοσηλείας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.
- Λανθασμένες διαγνώσεις γιατρών οδηγούν στο θάνατο.
- Πολύτιμος εξοπλισμός νοσοκομείων μένει αναξιοποίητος.
- Ελλιπής ενημέρωση για τη μεταμόσχευση οργάνων.
- Απειλείται η υγεία του σύγχρονου ανθρώπου από επεξεργασμένα τρόφιμα αμφίβολης ποιότητας.

β. Προτάσεις

- Να επιτραπεί η ευθανασία όταν: α) δεν υπάρχει καμία ελπίδα «σωτηρίας» του ασθενούς, β) υπάρχουν αφόρητοι πόνοι και γ) όταν το επιθυμεί ο ίδιος ο ασθενής· απαραίτητη προϋπόθεση η πιστοποίηση από ειδικούς της πνευματικής διαύγειας των ασθενών.
- Διορισμός περισσότερων γιατρών.
- Καλλιέργεια «βιοηθικής συνείδησης».
- Επικράτηση του υγιεινού τρόπου ζωής.
- Αναβάθμιση των ιατρικών σπουδών.
- Η εφαρμογή της τηλεϊατρικής (εφαρμοσμένη ιατρική με βοήθεια πληροφορικής) μπορεί να εξυπηρετήσει τους ασθενείς της επαρχίας και των απομακρυσμένων περιοχών.
- Εξοπλισμός και στελέχωση των περιφερειακών νοσοκομείων (κυρίως των νησιωτικών περιοχών) με ανάλογη υποδομή και ελικόπτερα.
- Περισσότερα ασθενοφόρα. Στελέχωσή τους με γιατρούς.
- Να προβλέπεται η θέση διαιτολόγου σε κάθε νοσοκομείο.
- Περισσότερα νοσοκομεία, κέντρα υγείας, αύξηση κονδυλίων για την υγεία.
- Διορισμός γιατρών-νοσηλευτών σε επαρχιακά νοσοκομεία.
- Να διαφυλαχθεί ο δημόσιος χαρακτήρας του ΕΣΥ.
- Εκσυγχρονισμός των ασφαλιστικών ταμείων και απλούστευση διαδικασιών.
- Διαρκής επιμόρφωση γιατρών.
- Κίνητρα στους γιατρούς, ώστε να διορίζονται στις απομακρυσμένες περιοχές.
- Έφοδοι –χωρίς ενημέρωση προηγουμένως– των κυβερνητικών στελεχών στα δημόσια νοσοκομεία.
- Να αφαιρείται η άδεια άσκησης επαγγέλματος στους γιατρούς που εμπορεύονται την ιδιότητά τους.
- Άρση μονιμότητας των γιατρών του ΕΣΥ. Να λαμβάνονται σοβαρά υπ' όψη οι καταγγελίες πολιτών. Αυστηρές ποινές στους «αδιάφορους», ασυνείδητους γιατρούς.

- Σταθμοί Α΄ βοηθειών στις συνοικίες με συμμετοχή και εκπαιδευμένων εθελοντών πολιτών.
- Μείωση αριθμού κλινών ανά θάλαμο.
- Μεταφορά κονδυλίων από την Άμυνα στην Υγεία.
- Ίδρυση κέντρων για μικροχειρουργικές επεμβάσεις.
- Επάνδρωση των δημόσιων Νοσοκομείων με νέα τεχνοδιαγνωστικά συστήματα.
- Η κλωνοποίηση να χρησιμοποιηθεί μόνο στις περιπτώσεις ζώων υπό εξαφάνιση και στις μεταμοσχεύσεις ανθρώπινων οργάνων.
- Μεταφορά νοσοκομείων σε περιοχές εκτός ρύπανσης, με εύκολη πρόσβαση.
- Χωριστά WC ασθενών και επισκεπτών.
- Ταχεία εξυπηρέτηση στα εξωτερικά ιατρεία.

5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ - ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

α. *Επισημάνσεις*

- Το ελληνικό κράτος, μια «δεύτερη Σπάρτη», που καταδικάζει στον Καιάδα της τα άτομα με ειδικές ανάγκες, της τρίτης ηλικίας, τους φορείς του AIDS, τους ομοφυλόφιλους, τους ψυχασθενείς, τους ναρκομανείς. Απουσιάζει η κοινωνική πρόνοια και η περίθαλψη για αυτές τις κατηγορίες ατόμων.
- Προκαλούν οίκτο, φόβο, οργή αλλά όχι συμπόνοια, αγάπη, σεβασμό στις ιδιαιτερότητές τους.
- Αντιμετωπίζονται ως πολίτες β΄ κατηγορίας. Και όμως, αν τους δοθούν οι δυνατότητες μπορούν να προσφέρουν πολλά και στους ίδιους, αλλά και στη κοινωνία (π.χ. ο Χόγκινς, ο σημαιοφόρος Στέλιος Κυμπουρόπουλος).
- Τα ΜΜΕ κάνουν «τηλεμαραθώνιους» για λόγους προβολής.
- Προβλήματα: εργασίας, μετακίνησης, εκπαίδευσης, σωστής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Λείπουν οι ειδικοί χώροι με τον κατάλληλο εξοπλισμό, π.χ. ράμπες, ηχητικά φανάρια.
- Η ιδρυματοποίηση δημιουργεί πολλά προβλήματα.
- Έλλειψη ειδικών σχολείων, ειδικευμένου προσωπικού.
- Η πενιχρή σύνταξη δεν φτάνει ούτε για τα φάρμακά τους.
- Γίνονται θύματα κοινωνικού ρατσισμού.
- Η επαρχία στερείται ειδικών σχολείων.
- Τα ορθοπαιδικά μέσα ακριβά.

β. *Προτάσεις*

- Τηλέφωνα με δυνατότητα καταγραφής της ομιλίας σε οθόνη, ώστε να είναι δυνατή η επικοινωνία για τους κωφάλαλους.
- Περιορισμός της νοηματικής γλώσσας και προσπάθεια εκμάθησης ομιλίας στους κωφούς.
- Κέντρα ψυχολογικής στήριξης για όσα άτομα αποκλίνουν από το φυσιολογικό, καθώς και για τους οικείους τους.
- Περισσότερα ειδικά σχολεία σε αστικές περιοχές και κυρίως στην επαρχία.

- Μέτρα ανάλογα με τις ανάγκες κάθε ομάδας χωριστά.
- Κοινωνική ασφάλιση, πρόνοια, περίθαλψη.
- Ίδρυση εστιών για τη φιλοξενία φορέων AIDS, ναρκομανών, ατόμων τρίτης ηλικίας.
- Ειδικά διαμορφωμένα μέσα μεταφοράς.
- Οργάνωση επισκέψεων σχολείων στα χωριά SOS.
- Ειδική σχολή και ειδική κατηγορία νοσηλευτικού προσωπικού για την περίθαλψη των ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Οικονομική βοήθεια από την πολιτεία για νοσοκόμα στο σπίτι.
- Γιατροί του δημοσίου –χωρίς οικονομική επιβάρυνση– να επισκέπτονται όσους είναι καθηλωμένοι στο σπίτι.
- Ειδικό τηλεφωνικό κέντρο άμεσης ιατρικής βοήθειας.
- Ειδική πτέρυγα στα νοσοκομεία.
- Αύξηση επιδομάτων, συντάξεων για ευπρεπή διαβίωση.
- Ράμπες παντού, μπάρες στα σχολεία.
- Περισσότερα ΚΑΠΗ.
- Οι πολίτες να «υιοθετήσουν» γέροντες.
- Αύξηση συντάξεων.
- Οικονομική στήριξη της οικογένειας με προβληματικά άτομα.
- Προγράμματα εργασίας σε ειδικά εργαστήρια.
- Πραγματοποίηση εκδρομών στα ειδικά σχολεία, επαφή με παιδιά με ειδικές ανάγκες.
- Οι οικογένειες χωρίς παιδιά να υιοθετούν ή να γίνονται ανάδοχοι γονείς προβληματικών παιδιών.
- Οικονομική και ηθική ενίσχυση από την Εκκλησία και τις κατά τόπους Ενορίες.
- Δάνεια, εκπτώτικες κάρτες, φορολογικές απαλλαγές σε όσους χρήζουν κοινωνικής προνοίας.
- Τα άτομα με ειδικές ανάγκες να ονομαστούν άτομα με ειδικές δυνατότητες.
- Δημιουργία ειδικών κέντρων για ψυχαγωγία και άθληση.
- Συνύπαρξη στο σχολικό χώρο παιδιών με ειδικές ανάγκες μαζί με φυσιολογικά.
- Ειδική αγωγή σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.
- Ειδικευμένοι δάσκαλοι για τη δυσλεξία.
- Ανώτερες και ανώτατες σχολές για κωφούς, τυφλούς, σωματικά ανάπηρους.
- Νοσοκόμα για όποιον ηλικιωμένο την έχει ανάγκη.
- Δωρεάν φάρμακα.
- Τηλεμαραθώνιοι, συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις. Τα έσοδα να διατίθενται σε ιδρύματα.
- Όλοι οι εκπαιδευτικοί να μάθουν την νοηματική γλώσσα και το αλφάβητο των τυφλών.
- Σ' όλα τα Λύκεια προαιρετικό μάθημα επιλογής η νοηματική γλώσσα και το αλφάβητο τυφλών.

6. ΒΙΑ - ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΝΕΩΝ

α. *Επισημάνσεις*

- Η εποχή μας, εποχή των αντιφάσεων. Τεχνολογικά επιτεύγματα, αλλά και ηθικοπνευματική κρίση.
- Έξαρση βίας και εγκληματικότητας.
- Αίτια: Έντονοι ρυθμοί ζωής στις μεγαλουπόλεις.
- Έλλειψη επαφής με τη φύση.
- Μολυσμένο περιβάλλον.
- Οικονομική ανέχεια.
- Κρίση οικογενειακού θεσμού.
- Κρίση στο χώρο της παιδείας.
- ΜΜΕ προβάλλουν ταινίες βίας.
- Μεγάλο το ποσοστό των παιδιών που κακοποιούνται από τους γονείς τους, βιάζονται ψυχικά και σωματικά, με αποτέλεσμα τις εκρήξεις βίας όταν ενηλικιώνονται.
- Λόγω εργασίας και των δύο γονιών η ανατροφή των παιδιών ανατίθεται σε ξένα χέρια.
- Το σωφρονιστικό σύστημα παράγει εγκληματίες, γιατί οι αυστηροί νόμοι μεγαλώνουν το πρόβλημα.
- Έλλειψη επικοινωνίας και κακές ανθρώπινες σχέσεις. Μοναξιά, αποξένωση, αλλοτρίωση, κρίση αξιών.
- Ανεργία, κοινωνικός ρατσισμός, ανισότητες.
- Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.
- Θρησκευτικοί, ιδεολογικοί, εθνικοί φανατισμοί.
- Αυταρχική συμπεριφορά και υπερπροστασία από την οικογένεια.
- Καταναλωτισμός, κυνήγι χρήματος, εύκολος πλουτισμός.
- Έλλειψη υγιών προτύπων.
- Αστυφιλία.
- Αποτυχία στην προσωπική ή επαγγελματική ζωή.
- Η παιδική εγκληματικότητα σε έξαρση, επίσης και η βία στα γήπεδα.
- Ανησυχητικές διαστάσεις έχει πάρει το φαινόμενο της εκμετάλλευσης και της παραμέλησης των παιδιών. Παρά τον θρίαμβο των επιστημών και της τεχνολογίας, υπάρχουν παιδιά που δεν μορφώνονται, αγνοούν τα δικαιώματά τους, τα οποία παραβιάζονται σε καθημερινή βάση, ασκούν επικίνδυνες εργασίες (παιδιά των φαναριών, ζητιάνοι, σκλαβοπάζαρα σε Ανατολή και Νότο). Γίνονται αντικείμενα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, κινούνται απροστάτευτα στους δρόμους, ρακένδυτα, βρώμικα. Γίνονται αντικείμενα συναλλαγής από τους ίδιους τους γονείς του. Αποτέλεσμα των παραπάνω, το παιδί-θύμα να μετατρέπεται σε δράστη εγκλημάτων στο μέλλον.

β. *Προτάσεις*

- Περιορισμός προβολής της βίας από ΜΜΕ. Θέσπιση κανόνων δεοντολογίας.
- Ενημέρωση για τα αποτελέσματα της βίας.
- Ανθρωπιστική παιδεία, αναβάθμιση θεσμών, αξιών.
- Προβολή θετικών προτύπων.

- Καταστολή παθών, ενστίκτων, αυτογνωσία, πάταξη στερεοτύπων, προκαταλήψεων.
- Διεθνής συνεργασία.
- Υποχρέωση των κυβερνήσεων να εξασφαλίσουν σε όλα τα παιδιά το δικαίωμα στην εκπαίδευση.
- Αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου ορισμένων κοινωνικών ομάδων (τσιγγάνοι-μετανάστες κ.ά.).
- Μακρόπνοα προγράμματα αναβάθμισης περιοχών, άνοδος βιοτικού επιπέδου των κατοίκων τους και φροντίδα για τη μόρφωσή τους.
- Κινητές μονάδες κοινωνικής πρόνοιας.
- Σεβασμός στα θεμελιώδη δικαιώματα των παιδιών.
- Αναβάθμιση του σωφρονιστικού συστήματος.
- Ενίσχυση του θεσμού της οικογένειας.
- Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης στα σωφρονιστικά καταστήματα, πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού.
- Κοινωνικοί λειτουργοί να υποστηρίζουν τους γονείς, όταν πάσχουν από ψυχικές ασθένειες ή είναι χαμηλής νοημοσύνης.
- Κέντρα για κακοποιημένα, παραμελημένα παιδιά.
- Προγράμματα απασχόλησης των νέων στον ελεύθερο χρόνο τους.
- Διάλογος κράτους-νέων για την επίλυση των προβλημάτων τους.
- Κέντρα πολιτισμού και δημιουργικής απασχόλησης.
- Οργανωμένη αστυνόμευση και περιπολίες.
- Όχι καταστολή της βίας με βία.
- Αυστηροί νόμοι για τους καταστροφείς των γηπέδων.
- Κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης των θεατών των αγώνων.
- Περιπολίες αστυνομικών στις κερκίδες.
- Σωματική έρευνα πριν την είσοδο στα γήπεδα.
- Απαγόρευση εισόδου σε πρώην ταραξίες για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα.
- Χρήση ανιχνευτών μετάλλων στα γήπεδα. Ειδικές ταυτότητες. Ποινολόγια για τους φιλάθλους.
- Δημιουργία επιτροπής διαιτησίας. Δίκαιοι, αντικειμενικοί διαιτητές.
- Περιορισμός ανεργίας, κοινωνικού ρατσισμού.
- Πάταξη της εμπορίας ναρκωτικών.
- Απαγόρευση εμπορίου «λευκής σαρκός» στο internet.
- Αυστηρές ποινές σε όσους κακομεταχειρίζονται παιδιά σε ιδρύματα.
- Διεθνής συνεννόηση-συνεργασία για τη λήψη κοινών μέτρων αντιμετώπισης της τρομοκρατίας.
- Ίδρυση κοιτώνων και σχολείων για τα άστεγα και εγκαταλελειμμένα παιδιά. Επαγγελματική κατάρτισή τους.
- Αλλαγή του ρόλου του σχολείου (ανάπτυξη συνεργασίας και όχι ανταγωνισμού και βαθμοθηρίας).
- Απογραφή ανέργων και παροχή ψυχολογικής και κοινωνικής βοήθειας.
- Αστυνόμευση στα σχολεία για τον περιορισμό σχολικής βίας.
- Πυκνές περιπολίες στις απομακρυσμένες περιοχές.
- Να χτυπηθεί το οργανωμένο έγκλημα.
- Αστυνόμευση δρόμων σε 24ωρη βάση.

- Εύπορες οικογένειες να υιοθετήσουν ορφανά πολέμου μέχρι την ενηλικίωσή τους.
- Εκσυγχρονισμός αστυνομίας, επανίδρυση αγροφυλακής.
- Επίσπευση διαδικασιών δικαιοσύνης, άμεσος διορισμός δικαστικών υπαλλήλων· περισσότερα δικαστήρια.
- Οργανισμοί και τηλεφωνικές γραμμές για τις γυναίκες θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης-κακοποίησης· κέντρα ψυχολογικής υποστήριξης.
- Καλύτερη επικοινωνία καθηγητών-μαθητών.
- Προσοχή στην αγορά παιδικών παιχνιδιών· να αποφεύγονται όσα καλλιεργούν τον ανταγωνισμό και την επιθετικότητα.
- Καταγραφή από τοπικούς κοινωνικούς φορείς των παιδιών που εγκατέλειψαν την οικογενειακή εστία ή συμμετείχαν σε εκκολαπτόμενες ομάδες βίας.
- Κοινωνική επανένταξη των αποφυλακισμένων.
- Εισαγωγή του μαθήματος του Δικαίου από το Δημοτικό.
- Διαχωρισμός των εγκληματιών στις φυλακές.
- Περισσότερες ώρες ψυχολογίας-κοινωνιολογίας στα σχολεία.
- Επαγγελματική εκπαίδευση των φυλακισμένων.
- Αυστηρή εκπαίδευση των αστυνομικών. Απαραιτήτως γνώσεις ψυχολογίας, κοινωνιολογίας.
- Οι γονείς να συνεργάζονται με ψυχολόγους για την ανατροφή των παιδιών τους. Να τα αποφορτίζουν από το άγχος των οικογενειακών προβλημάτων.
- Τα παιδιά των ιδρυμάτων να δίνονται για υιοθεσία.
- Προγράμματα επανένταξης κακοποιημένων παιδιών.
- Ψυχολογική υποστήριξη των επιθετικών μαθητών στα σχολεία.
- Όσοι έφηβοι έχουν συμμετάσχει στο θεσμό της Βουλής των Εφήβων να δημιουργήσουν ομάδα που με εκδηλώσεις, σεμινάρια, φυλλάδια να ευαισθητοποιήσουν τον κόσμο για την βία και την παιδική εκμετάλλευση. Να εξελιχθεί η ομάδα σε CLUB νέων όπου θα έχουν πρόσβαση οι νέοι. Με χρήματα που θα συγκέντρωναν από εκδηλώσεις να έφτιαχναν στέγες γι' αυτά τα παιδιά.
- Πάταξη της εμπορίας ναρκωτικών.
- Να διδάσκονται τα δικαιώματα των παιδιών, καθώς και τα συνταγματικά δικαιώματα του Έλληνα πολίτη στα σχολεία.
- Δημιουργία πολιτιστικών, αθλητικών κέντρων, κέντρων νεότητας.
- Εξάρθρωση του διεθνούς δικτύου παιδικής πορνογραφίας.
- Να δημιουργηθούν κέντρα πρόληψης αυτοκτονιών στελεχωμένα από γιατρούς, κληρικούς, ψυχολόγους, κοινωνιολόγους.
- Δωρεάν μαθήματα καράτε στις γυναίκες για να μπορούν να αμύνονται.

7. ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

α. *Επισημάνσεις*

- Η μεγαλύτερη μάστιγα της εποχής μας. Σύμπτωμα παρακμής. Απειλή για τη νεολαία.
- Τα σχολεία στέκια εμπόρων.
- Το χάσις ανοίγει την πόρτα για τα «σκληρά» ναρκωτικά.

- Τυπικό το ενδιαφέρον της κοινωνίας για τους εξαρτημένους.
 - Απούσα η πολιτεία στα προγράμματα επανένταξης των απεξαρτημένων.
 - Αύξηση διακίνησης ναρκωτικών στην επαρχία.
 - Η αστυνομία ελευθερώνει και η δικαστική εξουσία αθώνει τους εμπόρους ναρκωτικών.
 - Η αστυνομία όχι μόνο δεν ενδιαφέρεται όσο θα έπρεπε, αλλά εμπλέκεται και η ίδια στη διακίνηση.
 - Συμφέρον της άρχουσας τάξης η διάδοση ναρκωτικών, γιατί έτσι μαραίνεται η επαναστατική διάθεση των μαζών.
- Αίτια: Τάση φυγής, αλλοτριώση, έλλειψη επικοινωνίας, μίμηση, μοναξιά, περιέργεια, «μαγκιά», έλλειψη προοπτικής, ιδανικών, κρίση θεσμών, αξιών, ευάλωτος χαρακτήρας, απογοήτευση, ηττοπάθεια, απαισιοδοξία, αποτυχίες, παθητικότητα, έλξη απαγορευμένου, επίδειξη, δήθεν επαναστατικότητα, κερδοσκοπισμός, έλλειψη ενημέρωσης, ευαισθησίες, προβληματικές οικογένειες, αδιαφορία πολιτείας, διαφθορά αστυνομίας, άγνοια, απογοήτευση από το σχολείο.
- Συνέπειες: Θάνατος, ψυχικές, σωματικές, πνευματικές βλάβες, μετάδοση νοσημάτων, στιγματισμός, οικονομική αφάιμαξη των οικογενειών τους, αύξηση εγκληματικότητας, σωματική, ψυχολογική εξάρτηση, διατάραξη ψυχισμού (παραισθήσεις, ψευδαισθήσεις, φοβίες).
- Απαράδεκτη η ίδια αντιμετώπιση χρηστών και εμπόρων.
 - Οι πραγματικά υπεύθυνοι παραμένουν στο απυρόβλητο: γονείς υπερβολικά αυστηροί ή χαλαροί, εκπαιδευτικοί αδιάφοροι λόγω άγνοιας, αστυνομικοί αδρανείς, πολιτεία αδιάφορη, ινδάλματα νέων «νομιμοποιημένοι χρήστες».
 - Οι νέοι δεν απειλούνται μόνο από τα ναρκωτικά, αλλά και από το αλκοόλ και το κάπνισμα.

β. Προτάσεις

- Συζητήσεις για την αποποινικοποίηση της χρήσης και τη νομιμοποίησή τους.
- Αλλαγή νομοθετικού πλαισίου. Διαχωρισμός εμπόρων από χρήστες.
- Αυστηρές ποινές για τους εμπόρους.
- Ενημέρωση νεολαίας από ειδικούς.
- Δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου. Ίδρυση αθλητικών και πολιτιστικών κέντρων, βιβλιοθηκών, κέντρων νεότητας.
- Φύλακες στα σχολεία, περιπολίες της αστυνομίας.
- Σωστά οργανωμένα κέντρα απεξάρτησης.
- Διεθνής συνεργασία.
- Αποφυγή νομιμοποίησης του χασίσ. Κακώς γίνεται διαχωρισμός σε σκληρά και μαλακά ναρκωτικά.
- Έλεγχος στα νεανικά στέκια.
- Οι χρήστες να αντιμετωπίζονται ως ασθενείς.
- Πιο ουσιαστική η παρουσία-βοήθεια της Εκκλησίας.
- Ψυχολογική υποστήριξη, χρηστών και των οικογενειών τους.
- Γονείς και εκπαιδευτικοί να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των παιδιών.
- Η πρόληψη η καλύτερη θεραπεία.
- Δήμευση περιουσίας των εμπόρων.

- Αναδιοργάνωση των Σωμάτων δίωξης ναρκωτικών.
- Ισόβια στους εμπόρους.
- Εξονυχιστικός έλεγχος των συνόρων.
- Έλεγχος και αυστηρά μέτρα στα σχολεία. Απαγόρευση εισόδου σε εξωσχολικούς.
- Να ξεπεραστούν οι προκαταλήψεις και οι κοινωνικές διακρίσεις κατά των χρηστών.
- Περισσότερα κέντρα αποτοξίνωσης.
- Αντιμετώπιση ανεργίας.
- Ιδρύματα για την περίθαλψη των αλκοολικών.
- Ψυχολογική υποστήριξη για την επανένταξη των απεξαρτημένων.
- Ενημέρωση από ειδικούς στα σχολεία. Το ρόλο αυτό μπορούν να αναλάβουν και πρώην χρήστες.
- Επισκέψεις μαθητών σε κέντρα αποτοξίνωσης.
- Θωράκιση των νέων με αρχές και ιδανικά.
- Ενίσχυση του ρόλου της οικογένειας.
- Να μη χορηγούνται άδειες για νυχτερινά κέντρα, καφέ-μπαρ σε υπόπτους.
- Ενημερωτικό μάθημα στο Δημοτικό.
- Εβδομαδιαία εκπομπή σε TV.
- Προγράμματα από τοπική Αυτοδιοίκηση με προσωπικό ειδικευμένο.
- Αποποινικοποίηση της χρήσης.
- Προγράμματα επαγγελματικής απασχόλησης για τέως χρήστες.
- Προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των χρηστών.
- Σεμινάρια στους εκπαιδευτικούς για να αναγνωρίζουν τα συμπτώματα.
- Εθελοντική συμμετοχή σε ομάδες του OKANA.
- Αυστηρότατες ποινές για όσους αστυνομικούς συλλαμβάνονται να διακινούν ναρκωτικά.
- Κέντρα αποτοξίνωσης στην Επαρχία.
- Κέντρα ενημέρωσης γονέων.
- Εξασφάλιση ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στους ναρκομανείς.
- Σε κάθε δήμο να ορίζεται 15μελής επιτροπή από μαθητές, υπεύθυνους για κάθε τομέα (εγκληματικότητα, εκπαίδευση, ναρκωτικά), που θα βρίσκουν λύσεις με τη βοήθεια ψυχολόγων και αστυνομίας.
- Χορήγηση μαλακών ναρκωτικών από Νοσοκομεία.
- Δωρεάν διάθεση της μεθαδόνης από τα νοσοκομεία.
- Βιβλιάριο υγείας για δωρεάν περίθαλψη χρηστών.
- Φύλακες στα σχολεία και το βράδυ.
- Να αποκλειστούν από τα ΜΜΕ καλλιτέχνες-χρήστες ναρκωτικών.
- Αναμόρφωση σωφρονιστικού συστήματος.
- Στοργή, αγάπη, συμπαράσταση στους χρήστες.
- Φύλακες σε πάρκα, πλατείες, παιδικές χαρές.
- Φύλαξη των «ακατοίκητων» οικιών.

8. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΧΑΣΜΑ ΓΕΝΕΩΝ

α. *Επισημάνσεις*

- Η οικογένεια αποτελεί το βασικότερο κύτταρο της οργανωμένης κοινωνικής συμβίωσης.
 - Εξασφαλίζει την ανατροφή των παιδιών, τη διαμόρφωση του χαρακτήρα τους, την ανάπτυξη της κοινωνικής τους συνείδησης, τους παρέχει ασφάλεια, αυτοπεποίθηση, συναισθηματική ηρεμία και σταθερότητα.
 - Όμως σήμερα περνά κρίση ο θεσμός της οικογένειας.
- Αίτια:* Αύξηση διαζυγίων.
- Εργαζόμενες μητέρες.
 - Έλλειψη επικοινωνίας και διαλόγου μεταξύ των μελών της οικογένειας.
 - Ανωριμότητα και άγνοια όσον αφορά την ανατροφή και διαπαιδαγώγηση των παιδιών.
 - Συμβατική συνύπαρξη και συγκατοίκηση των γονιών.
 - Ο υλιστικός χαρακτήρας της εποχής.
 - Ο έντονος ρυθμός ζωής, ελάχιστος ελεύθερος χρόνος.
 - Οικονομική ανέχεια.
 - Η αμφισβήτηση των ηθικών αξιών.
 - Η επαναστατικότητα και ο αρνητισμός των νέων.
 - Ο συντηρητισμός και η υπερπροστασία των γονιών.
 - Αλλοίωση των ανθρωπίνων σχέσεων (ανταγωνισμός, ιδιοτέλεια, ζήλεια).
 - Η κρίση ταυτότητας στην εφηβεία.
 - Η θεοποίηση του χρήματος.
 - Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των γονιών.
 - Ο αρνητικός ρόλος των ΜΜΕ.
 - Το ενδιαφέρον των γονιών εστιάζεται μόνο στις υψηλές σχολικές επιδόσεις.
- Συνέπειες:* Έξαρση βίας και εγκληματικότητα.
- Περιθωριοποίηση των νέων (συμμορίες, αλκοόλ, ναρκωτικά, τροχαία).
 - Ψυχολογικά προβλήματα των παιδιών. Αυτοκτονίες.
 - Κακοποίηση των παιδιών.
 - Εύκολη διάλυση της οικογένειας.

β. *Προτάσεις*

- Σχολή Γονέων.
- Αυστηρές ποινές στους γονείς που κακοποιούν τα παιδιά τους.
- Εισαγωγή μαθήματος οικογενειακής αγωγής στα σχολεία.
- Μάθημα σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία.
- Εκσυγχρονισμός του μαθήματος των Θρησκευτικών.
- Ανάπτυξη εποικοδομητικού διαλόγου μέσα στην οικογένεια.
- Διορισμοί σχολικών ψυχολόγων. Μάθημα ψυχολογίας στα σχολεία.
- Κατάργηση των σωφρονιστικών ιδρυμάτων για ανηλίκους.
- Εκσυγχρονισμός των ιδρυμάτων προστασίας ανηλίκων.
- Ειδικά σεμινάρια για γονείς και παιδιά.
- Ίδρυση αθλητικών και ψυχαγωγικών κέντρων.
- Όχι διαζύγιο ή διάλυση της οικογένειας, όταν τα παιδιά είναι κάτω των 15 ετών.

- Επάνδρωση των κοινοτήτων και δήμων με ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς.
- Εισαγωγή στην Ελλάδα του θεσμού του Επιτροπικού Δικαστηρίου για την εκδίκαση αδικημάτων προστασίας ανηλίκων.
- Πρωινά σχολεία και πρωινή απασχόληση για τους γονείς.
- Δημιουργία περισσότερων βρεφονηπιακών σταθμών.
- Ενίσχυση της πολύτεκνης οικογένειας και των οικογενειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα.
- Ίδρυση «Σπιτιού παιδιών» για να καταφεύγουν τα παιδιά διαλυμένων οικογενειών.
- Υγιή πρότυπα από τα ΜΜΕ, υπακοή στον κώδικα δεοντολογίας.
- Η Πολιτεία να καλλιεργεί πνεύμα αλτρουισμού και αλληλεγγύης.
- Ίδρυση Υπουργείου Οικογένειας για την καθοδήγηση των γονέων.

9. ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ - ΧΑΣΜΑ ΓΕΝΕΩΝ - ΕΦΗΒΕΙΑ

α. *Επισημάνσεις*

- Παρατηρείται κρίση στις διαπροσωπικές σχέσεις.
 - Στην επαρχία είναι καλύτερα τα πράγματα, όσον αφορά τις διαπροσωπικές σχέσεις.
 - Σημαντική για τον άνθρωπο η περίοδος της εφηβείας.
 - Η στείρα κριτική των μεγαλύτερων οδηγεί τους νέους σε απομόνωση, ανασφάλεια, άγχος, τάση φυγής.
 - Η περιθωριοποίηση μιας μερίδας νέων δεν είναι άλλο από μια αντίδραση στα κοινωνικά προβλήματα και μια διάθεση εκ μέρους τους να δηλώσουν την παρουσία τους.
 - Ενδεικτικός ο προβληματισμός του μαθητή: «Είναι πολύ σημαντικό για μένα νάχω κάποιον δίπλα μου, κάποιον που θα μιλήσω. Ζητούνται απεγνωσμένα ΦΙΛΟΙ».
- Αίτια: Αμφισβήτηση ηθικών αξιών, νέοι χωρίς ιδανικά, αδιαφορία των αρμοδίων φορέων (οικογένεια – σχολείο – πολιτικοί).
- Έλλειψη ουσιαστικού διαλόγου.
 - Αλλοτρίωση στην εργασία (ρουτίνα, ανταγωνισμός, έλλειψη δημιουργικότητας).
 - Αλλοτρίωση στην οικογένεια (έλλειψη επικοινωνίας, οικονομική ανέχεια, φόρτος εργασίας, περιορισμένος ελεύθερος χρόνος, συντηρητισμός, υπερπροστασία, διαζύγια).
 - Το εκπαιδευτικό σύστημα δυσκολεύει τη ζωή τους, μεγαλύτερο άγχος, περιορισμός ελεύθερου χρόνου, παροχή στείρας γνώσης που οδηγεί στην πνευματική αποχαύνωση (αλκοόλ, ναρκωτικά), έλλειψη σωστού επαγγελματικού προσανατολισμού, ανάπτυξη παραπαιδείας, κορεσμός επαγγελματών, αβέβαιο μέλλον.
 - Έλλειψη σωστής κοινωνικοποίησης, πολιτικοποίησης, αδιαφορία συμμετοχής στα κοινά, πολιτισμική οπισθοδρόμηση.
 - Επιφανειακές οι ανθρώπινες σχέσεις (έλλειψη γνησιότητας, ειλικρίνειας,

αμοιβαιότητας, ανιδιοτέλειας, δικαιοσύνης).

- Η αναξιοκρατία πηγή απογοήτευσης για τους νέους.
 - Εμπορευματοποίηση της διασκέδασης των νέων.
 - Επέμβαση των γονιών για λόγους κοινωνικής προβολής στην επαγγελματική επιλογή του νέου.
 - Έλλειψη σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού.
- Συνέπειες: Έξαρση βίας και εγκληματικότητα.
- Περιθωριοποίηση.
 - Συμμορίες ανηλίκων, ναρκωτικά, αλκοολισμός.
 - Έλλειψη αυθορμητισμού. Τυποποιημένες σχέσεις.
 - Μείωση δημιουργικότητας στην εργασία.
 - Φανατισμοί, προκαταλήψεις.
 - Νευροψυχικές διαταραχές.

β. Προτάσεις

- Οι μεγάλοι να δέχονται την κριτική των νέων και οι νέοι να διδάσκονται από την εμπειρία των μεγάλων.
- Το σχολείο να προωθεί τη συνεργασία και την άμιλλα και όχι τον ανταγωνισμό.
- Ίδρυση ψυχολογικών κέντρων στήριξης για ανηλίκους.
- Ανάπτυξη εποικοδομητικού διαλόγου στην οικογένεια.
- Κινητοποίηση όλων των πνευματικών ανθρώπων.
- Ενδυνάμωση της παράδοσης, ήθη, έθιμα.
- Δημιουργία περισσότερων αθλητικών, πολιτιστικών κέντρων.
- Προβολή θετικών προτύπων από τα ΜΜΕ. Όχι προβολή ταινιών βίας.
- Ελάφρυνση του σχολικού προγράμματος.
- Ίδρυση κέντρων νεότητας με Η/Υ και σύνδεση με το διαδίκτυο.
- Διορισμοί κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων στα σωφρονιστικά ιδρύματα.
- Συμμετοχή νέων σε φιλειρηνικά κινήματα για διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης.
- Αντίσταση στην στυγνή τεχνοκρατία.
- Πολιτικοποίηση, κοινωνικοποίηση των νέων ιδιαίτερα μέσα από το σχολείο.
- Οι μεγαλύτεροι να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονται και να δείξουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη, στους νέους.
- Ψυχολογική στήριξη από αρμόδιες υπηρεσίες της Πολιτείας σε ανθρώπους μοναχικούς.
- Φιλία μεταξύ ανθρώπων και λαών.
- Νομικές ρυθμίσεις για να μπει φραγμός στις διαφημίσεις που δημιουργούν καταναλωτικά πρότυπα.
- Οργάνωση σεμιναρίων για την καταπολέμηση της ξеноφοβίας.
- Όσοι γράφουν graffiti στους τοίχους να μην θεωρούνται αλήτες, να μην συλλαμβάνονται.
- Πρωτεύοντα μαθήματα στο σχολείο οι κοινωνικές επιστήμες, το θέατρο, η ποίηση, οι εικαστικές τέχνες.
- Σύσταση επιτροπής του ΥΠΕΠΘ, η οποία θα επισκέπτεται τα σχολεία για να μαθαίνει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές.

- Καταπολέμηση της ανεργίας.
- Καλύτερη φρούρηση των συνόρων για την εμπόδιση διακίνησης ναρκωτικών.

10. ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ - ΚΑΠΝΙΣΜΑ - ΑΝΥΠΑΝΤΡΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ

α. *Επισημάνσεις*

- Σχεδόν ανύπαρκτη η αγωγή υγείας στα σχολεία.
Αποτέλεσμα: Αυξάνει ο αριθμός των φορέων AIDS.
- Αύξηση του αριθμού των αμβλώσεων.
- Αύξηση του αριθμού των καπνιστών.

β. *Προτάσεις*

- Οικονομική και ψυχολογική υποστήριξη για την ανύπαντρη μητέρα και το παιδί της.
- Εκπόνηση προγραμμάτων συμβουλευτικής υποστήριξης.
- Άμεση αφύπνιση, κινητοποίηση του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας για την καταπολέμηση της ασθένειας του AIDS.
- Μάθημα σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία. Σεμινάρια στους καθηγητές.
- Κλείσιμο παράνομων πορνείων.
- Ενημέρωση για την αντισύλληψη, αποφυγή των αμβλώσεων που επιβαρύνουν τον οργανισμό της γυναίκας.
- Να απαγορεύεται η πώληση τσιγάρων σε παιδιά ηλικίας κάτω των 18 ετών.
- Απαγόρευση του καπνίσματος σε δημόσιους χώρους.
- Αναλυτική καταγραφή των παρενεργειών του καπνίσματος πάνω στο πακέτο.
- Αύξηση φορολογίας των τσιγάρων.
- Προτεραιότητα στην αγορά εργασίας για τις ανύπαντρες μητέρες.
- Περισσότερα Κέντρα Οικογενειακού Προγραμματισμού.

11. ΕΡΓΑΣΙΑ - ΑΝΕΡΓΙΑ

α. *Επισημάνσεις*

- Διαπιστώνεται η έντονη ανησυχία και αβεβαιότητα των μαθητών για το μέλλον τους και την επαγγελματική τους αποκατάσταση.
- Η ανεργία επηρεάζει αρνητικά τη ζωή του ανθρώπου.
- Οι άνεργοι και οι οικογένειές τους οδηγούνται στην περιθωριοποίηση και εκδηλώνουν αισθήματα μειονεξίας.
- Περισσότερο πλήττονται η επαρχία, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι νέοι, οι γυναίκες, οι ηλικιωμένοι.
- Ψεύτικες οι προεκλογικές υποσχέσεις των κομμάτων.
Αίτια: Η επικράτηση του άκρατου ανταγωνισμού.
- Η εγκατάλειψη της υπαίθρου.
- Αστυφιλία.

- Εισροή των μηχανημάτων στην παραγωγική διαδικασία.
 - Η έλλειψη σωστού σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού. Η λανθασμένη επιλογή επαγγέλματος.
 - Αναξιοκρατία, πολυθεσία, ρουσφέτι.
 - Η τεχνολογική εξέλιξη χωρίς την παράλληλη εξειδίκευση των εργαζομένων.
 - Αδυναμία του συνδικαλιστικού κινήματος.
 - Λανθασμένη αξιοποίηση των κονδυλίων της ΕΕ.
 - Αναντιστοιχία εκπαιδευτικού συστήματος και παραγωγής.
 - Αδιαφορία για την Τεχνική Εκπαίδευση.
 - Η προκατάληψη για τα χειρωνακτικά επαγγέλματα,
 - Η γεροντοκρατία. Η αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης.
 - Η έλλειψη επενδύσεων.
 - Κορεσμός πτυχιούχων.
 - Πληθωρισμός.
 - Δεν γίνονται έργα υποδομής (δρόμοι, νοσοκομεία, σχολεία).
- Συνέπειες: Ερήμωση της υπαίθρου, μετανάστευση, καταφυγή στα ναρκωτικά, αλκοολισμός, βία, εγκληματικότητα, περιθωριοποίηση, αυτοκτονίες.
- Έντονα οικονομικά και ψυχολογικά προβλήματα.
 - Αχρήστευση σπουδών και τίτλων. Υποαπασχόληση, ετεροαπασχόληση.
 - Ανάπτυξη παραοικονομίας.

β. Προτάσεις

- Εκτέλεση περισσότερων δημόσιων έργων.
- Σωστός σχολικός επαγγελματικός προσανατολισμός.
- Προγράμματα επιμόρφωσης εργαζομένων (δια βίου εκπαίδευση).
- Προγράμματα επιμόρφωσης ανέργων.
- Αξιοκρατία, μείωση ορίου συνταξιοδότησης.
- Αύξηση του επιδόματος ανέργων.
- Αποκέντρωση. Ανάπτυξη γεωργίας, κτηνοτροφίας.
- Αξιοποίηση των τουριστικών περιοχών.
- Μείωση ωρών εργασίας χωρίς μείωση μισθού.
- Κίνητρα για επενδύσεις στη βιομηχανία.
- Άτοκα δάνεια σε νέους αγρότες.
- Ανακατανομή εισοδήματος υπέρ των εργαζομένων.
- Σύνδεση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας.
- Ενίσχυση του υγιούς συνδικαλισμού.
- Κατοχύρωση της μερικής απασχόλησης.
- Ίδρυση γραφείων εύρεσης εργασίας.
- Συλλογική αποδοχή και συμμετοχή στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο.
- Διοργάνωση διαγωνισμών για την πρόσληψη στο Δημόσιο.
- Μακροπρόθεσμος οικονομικός σχεδιασμός.
- Διεύρυνση προγραμμάτων επιδότησης ανέργων.
- Εύρεση τρόπων προσέλκυσης ξένων κεφαλαίων.
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Δυνατότητα δεύτερης μισθοδοτούμενης 24μηνιας θητείας στο στρατό.
- Οικονομική στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Κατάργηση των αντι-

κειμενικών κριτηρίων στη φορολόγησή τους.

- Τήρηση των προεκλογικών δεσμεύσεων των πολιτικών.
- Δραστικά μέτρα κατά της διαρθρωτικής ανεργίας.
- Επιδοτούμενες θέσεις εργασίας.
- Δημιουργία επετηρίδας για όλους τους εργαζόμενους.
- Ίσες ευκαιρίες στα άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος, προώθηση της τεχνικής εκπαίδευσης.
- Κρατική μέριμνα για τις ιχθυοκαλλιέργειες.
- Σωστή αξιοποίηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων.
- Κατάργηση των υπερωριών.
- Δημιουργία συνεταιρισμών και οργανισμών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.
- Μείωση των φόρων - αύξηση των κρατικών δαπανών.
- Ενημερωτικές εκπομπές από τα ΜΜΕ.
- Συνεργασία οικογένειας-σχολείου-πολιτείας.
- Καθορισμός προθεσμίας στην καταγγελία συμβάσεων εργασίας.
- Καθορισμός ποσοστού στη δυνατότητα απόλυσης εργαζομένων.
- Ταχύρυθμη εκπαίδευση ανειδίκευτων εργατών.
- Όχι στη διάκριση ανδρικών και γυναικείων επαγγελματιών.
- Αξιοποίηση θέσεων εργασίας από την Ολυμπιάδα 2004.
- Συνεργασία όλων των ευρωπαϊκών κρατών για την καταπολέμηση της ανεργίας.
- Μονιμοποίηση των συμβασιούχων.
- Ίδρυση κέντρων ταχύρυθμης επαγγελματικής κατάρτισης των νέων.

12. ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ - ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ - ΤΡΟΧΑΙΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

Αίτια: Το ξενύχτι, το αλκοόλ, το κακό οδικό δίκτυο, οι παραβιάσεις του ΚΟΚ, οι αφύλακτες διαβάσεις, η αλαζονική και επικίνδυνη οδήγηση, η έλλειψη διαβάσεων πεζών, τα κινητά, η μη χρήση ζωνών ασφαλείας, η ανεπάρκεια των οδηγών.

Συνέπειες: Τραυματισμοί, θάνατοι, αναπηρίες, οικονομικά-ψυχολογικά-οικογενειακά προβλήματα.

Θύματα: Περισσότεροι νέοι τα Σαββατοκύριακα.

β. Προτάσεις

- Τήρηση του ΚΟΚ από τους οδηγούς. Τιμωρία σε περίπτωση παράβασης.
- Καλύτερη σηματοδότηση και αστυνόμευση των δρόμων.
- Δημιουργία περισσότερων πεζοδρομίων.
- Περισσότερες περιπολίες κατά τις νυχτερινές ώρες και τα Σαββατοκύριακα.
- Ουσιαστικός έλεγχος στα ΚΤΕΟ.
- Αλκοτέστ και αυστηρές ποινές στους παραβάτες.
- Βελτίωση οδικού δικτύου.
- Αυστηρός έλεγχος των οχημάτων και τήρηση της νομοθεσίας.
- Σωστή κυκλοφοριακή αγωγή.

- Τροχονόμοι με πολιτικά, ώστε να μην γίνονται αντιληπτοί.
- Τοποθέτηση ραντάρ για τον έλεγχο της ταχύτητας.
- Φωτισμός κατά μήκος των εθνικών οδών.
- Δημιουργία περισσότερων υπέργειων και υπόγειων διαβάσεων πεζών.
- Δημιουργία προστατευτικών πλαισίων στους δρόμους.
- Δύσκολες εξετάσεις για το δίπλωμα οδήγησης. Διασφάλιση εγκυρότητας των εξετάσεων για τη χορήγηση άδειας οδήγησης.
- Κατασκευή νέων περιφερειακών δρόμων.
- Επέκταση του Μετρό.
- Αποκέντρωση των δημοσίων υπηρεσιών.
- Μονάδες ΕΚΑΒ στις εθνικές οδούς.
- Άριστα καταρτισμένοι εκπαιδευτές.

13. ΖΩΟΦΙΛΙΑ

α. *Επισημάνσεις*

- Αδιαφορία, βασανισμός και εκμετάλλευση των ζώων από τον άνθρωπο.
- Η εγκατάλειψη των ζώων και η θανάτωσή τους με φόλες είναι απάνθρωπες πράξεις.
- Αυξήθηκε σημαντικά ο αριθμός των αδέσποτων ζώων.
- Η πολιτεία αδιαφορεί παντελώς.
- Υποφέρουν τα ζώα (χωρίς τροφή και στέγη), ενώ κινδυνεύει και ο άνθρωπος (αρρώστιες, επιθέσεις αδέσποτων).
- Πολλά ζώα πεθαίνουν από ασιτία, ή σκοτώνονται από αυτοκίνητα.
- Άλλα θανατώνονται για εκμετάλλευση, (γούνα, τροφή, διακόσμηση).
- Δυσάρεστο το θέαμα της χρησιμοποίησης ζώων για διασκέδαση (π.χ. τσίρκο).
- Απαράδεκτη η χρησιμοποίησή των ζώων για πειράματα.
- Μεγάλος αριθμός ζώων αφανίζονται λόγω του κυνηγιού και της καταστροφής των βιοτόπων.
- Πολλές φορές η «αγάπη» προς τα ζώα υπερβαίνει τα όρια: μεγάλα χρηματικά ποσά καταβάλλονται για την απόκτηση ζώων ράτσας και για τη διατροφή τους όταν άνθρωποι πεθαίνουν από την πείνα.

β. *Προτάσεις*

- Ίδρυση οργανωμένων κέντρων περίθαλψης ζώων και φιλοζωϊκών οργανώσεων.
- Η τοπική αυτοδιοίκηση να αναλάβει την περίθαλψη των αδέσποτων ζώων, (εμβόλια, κολάρα, τσίσιμα, στειρώση θηλυκών).
- Κινητοποίηση όλων εναντίον εταιριών που χρησιμοποιούν πειραματόζωα (π.χ. να μην αγοράζουμε συγκεκριμένες μάρκες καλλυντικών).
- Να τοποθετηθούν ταΐστρες, ποτίστρες στους δρόμους.
- Περιορισμός στις άδειες κυνηγιού.
- Να προστατευθούν τα άγρια ζώα και τα είδη προς εξαφάνιση.
- Περισσότεροι ζωολογικοί κήποι.

- Οργάνωση σεμιναρίων και δωρεάν εκδρομές για γνωριμία με την πανίδα.
- Ενασχόληση των ΜΜΕ με το θέμα της προστασίας της πανίδας.
- Νομική κατοχύρωση των δικαιωμάτων των ζώων.
- Αυστηρές κυρώσεις για όσους εγκαταλείπουν ή βασανίζουν τα ζώα.
- Ζωοφιλική εκπαίδευση στα σχολεία.